

Stream Map – vattnets väg till år 2020

Förnybar energi efterfrågas som aldrig förr och vattenkraften finns ju där. Stream Map är ett nytt EU-finansierat projekt för att samla data om vattenkraft inom EU. Data som sen ska presenteras på en webbplats tillgänglig för alla. Därefter ska analyser göras och slutsatser dras med rekommendationer för den småskaliga vattenkraften. Att kunskapen är efterfrågad märker projektgruppen redan nu. Projektet hade precis kommit igång när gruppen fick höra att en stor elproducent ställde samma frågor som projektet ska besvara.

– Det intresse vi nu ser för Stream Map ligger helt i linje med det ökande intresset för vattenkraften vi ser inom andra områden. Kunskapen om vattenkraftens många positiva egenskaper för miljö och klimat sprids alltmer. Till stor del beror det på EU, som ställer upp mål för förnybar energi, vilket skapar intresse som sen leder till konkret handling. Det är helt logiskt och en mycket rolig utveckling, säger Lars Rosén, ordförande i Svensk Vattenkraftförening.

Och visst tar EU initiativ för utveckling av förnybar elproduktion och energi. Det märks till exempel genom målen i förnybarhetsdirektiven. År 2020 ska Sveriges bruttoenergianvändning vara minst 49 % förnybar. Att det är allvar visar sig till exempel genom att varje medlemsland återkommande, med start juni 2010, ska presentera planer (National Action Plan) för utvecklingen av förnybar energi för att nå sina mål. Vattenkraften, som ju är en stor förnybar energikälla och därför spelar en mycket viktig roll i sammanhanget, delas ofta upp i storskalig (över 10 MW) och småskalig (upp till och med 10 MW). Den småskaliga vattenkraften, som genererar el i Europa i över 120 år och idag bidrar med nära 10 % av EU:s totala förnybara el, kan ge ett betydelsefullt bidrag till EU:s mål även i framtiden.

– Den småskaliga vattenkraften spelar även en viktig roll i Sverige. Med 4,3 TWh per år bidrar den inte bara till cirka 5 % av all förnybar elproduktion i landet. Elen genereras dessutom ofta där den behövs, nära konsumenterna. En försiktig prognos är att den småskaliga vattenkraften år 2020 genererar 5,5 TWh per år i Sverige. Då ingår inte minst uppgraderingar av befintliga kraftverk och nya kraftverk vid dammar som för närvarande inte används. Om vi får fler vattenkraftägare tror jag även att kunskapen och engagemanget kring klimat- och miljöfrågor ökar, säger Lars Rosén.

Men om en ökning av den småskaliga vattenkraften ska till är det viktigt för bland annat beslutsfattare att känna till förutsättningarna vad gäller potential, ekonomi och regelverk. Även om det gjorts studier i ämnet tidigare finns det nu önskemål om att samla information med hög kvalitet, lätt tillgänglig på en plats. European Small Hydropower Association (ESHA) har därför sökt och beviljats medel av Intelligent Energy Europe (IEE) för att med hjälp av sina medlemsorganisationer samla information om vattenkraft och ta fram en plan för den småskaliga vattenkraften inom EU. En Stream Map anpassad till EU:s mål år 2010 och 2020. Projektet som totalt omsätter cirka 1 miljon euro pågår från och med juni 2009 till och med maj 2012. Liksom tidigare liknande projekt koordinerar ESHA arbetet, medan 10 av dess medlemsorganisationer utför arbetet. Sveriges Energiföreningars Riksorganisation har tilldelats ansvaret för Sverige, Finland och Danmark. Eventuellt tillkommer även Norge.

– European Small Hydropower Association, Sveriges Energiföreningars Riksorganisation och jag själv har varit med förut i liknande projekt för vattenkraften. Den stora skillnaden i Stream Map mot tidigare är just att vi samlar all information på en plats och gör den tillgänglig för alla genom att lägga ut den på en webbsida. Vi utnyttjar helt enkelt modern

teknik för att sprida kunskapen om en sedan länge välkänd och beprövad teknik, säger Christer Söderberg ordförande i Sveriges Energiföreningars RiksOrganisation.

Arbetet med Stream Map delas upp i två delar. Först samlas data in och analyseras. Därefter ges rekommendationer. Information om gällande teknik, ekonomi och regelverk för vattenkraft samlas i en databas (HYDI, Hydro Data Initiative) som är tillgänglig för alla genom en webbsida. Resultaten av analysen presenteras sen tillsammans med rekommendationer på Stream Maps webbsida, i artiklar och på ett avslutande seminarium 2012. HYDI kommer att inkludera all vattenkraft medan Stream Maps rekommendationer gäller den småskaliga vattenkraften. Information som sen kan användas av intresserade. Och intresserade finns.

– I somras när projektet knappt hunnit starta hörde en elproducent av sig till Svensk Vattenkraftförening och ställde frågor om regler, ekonomi och produktion. Det vill säga det som projektet ska besvara. Vi hjälpte dem även om det tog en del tid. Om de hör av sig om ett år kan vi istället bara hänvisa till Stream Maps hemsida, säger Christer Söderberg.

Tomas Söderlund

Stockforsen en junidag 2009.

Foto: Åke Johansson.

Stockforsen en junidag 2009.

Foto: Åke Johansson.

Den svenska projektgruppen bestående av Christer Söderberg, Annicka Wänn, Tomas Söderlund och Sophie Andersson. På bilden saknas Peter Danielsson.

Copyright: Tomas Söderlund.

Lars Rosén ordförande i Svensk Vattenkraftförening.

Foto: Tomas Söderlund.